

Posudek na doktorskou disertaci:

František Šístek: Naši bratři na jihu. Obraz Černé Hory a Černohorců v české společnosti 1830-2006

Práci kolegy Šístka je možno označit za velmi zdařilou. Téma je jasné, relevantní, ohraničené, zvládnutelné a také zvládnuté. Autor sám v úvodu rekapituluje svoji dosavadní badatelskou a publikační práci na poli montenegristiky a ve vlastní práci pak svou erudici a důkladnou znalost problematiky prokazuje. Jeho metoda (zkoumání stereotypů, „obrazů druhého“) je zřetelně definovaná, opřená o soudobou zahraniční literaturu, ale použitá nikoliv mechanicky, nýbrž přiměřeně k látce. Jeho členění vývoje obrazů Černohorců (od „junáků“ po „špinavé Balkánce“) je dobře dokumentované a lze se s ním ztotožnit. Jeho styl je plyný a čtivý. Zvláště je třeba vyzvednout docenění krásných umění – jak literatury, tak výtvarného umění i filmu – , ale na druhou stranu i žánru tak obskurního, ale přitom pozoruhodného, jako jsou internetové cestopisy, pro obraz Černohorců. Mezi krásnými uměními (beletrií zvláště) a historiografií stává často zeď, budovaná z obou stran metodologickou omezeností a dosebezahledností obou disciplín (historikové neberou vážně beletrii a literární vědci ve strukturalistickém zápalu ignorují společenský vývoj, a ještě jsou na to hrdí). Práce kolegy Šístka ukazuje, jak je tato zeď nesmyslná (a jeho práce je tudíž navíc zcela v souladu s posláním Fakulty humanitních studií!). Z jednotlivostí zaslouží si ocenění způsob, jakým autor citacemi z předmluvy k Holečkovi uvedl do náležitých mezí Julia Dolanského, který má jistě své slavistické zásluhy – ale současně je příkladem totálního morálního selhání vědce v době totality.

Právě v souvislosti s autorovým komentářem k Dolanského předmluvě plyne snad jediná zásadnější námitka či přesněji konstatování jednoho nedostatku: Autor čerpá pro své téma z beletrie i z cestopisů, avšak pomíjí – právě s výjimkou Dolanského předmluvy – literární historii. A ta přece také spoluvytvářela obraz Černé Hory! Mám na mysli jednak předmluvy či doslovy k překladům Njegoše a dalších autorů, jednak pasáže o černohorské literatuře v odeonském Slovníku spisovatelů Jugoslávie (1979) a v jeho přepracované verzi (zvláště zajímavé by mohlo být srovnání obou verzí – kdo je v jedné a druhé zařazen, kdo není a

proč). Podobně, mezi periodiky v bibliografii postrádám jednu důležitou položku - Československo-jihoslovanskou revui, vycházející v meziválečné době. Tento typ pramenů by možná nijak podstatně nezměnil autorovy závěry, ale v práci takto důkladně založené by neměl chybět.

Další námitky jsou již jen zcela marginální: Nerozumím rozdělení „slavjanofilství“, které autor ztotožňuje s rusofilstvím, a „slovanofilstvím“ (s.15). Snad by tu prospěl odkaz na Václava Černého Vývoj a zločiny panslavismu. Poznámka o „hierarchizaci“ slovanských národů ve vědomá sekulární české společnosti, kdy se „lidoví“ Černohorci ocitají nahoře, kdežto katoličtí Slovinci zcela dole, není tak docela pravdivá, pokud se nahlédne do zdánlivě marginální české katolické kultury pozdního 19. a počátku 20. století (kterou autor odbývá poznámkou pod čarou). Zde jsou jednak preferovány katolické národy v rámci monarchie (nabízím pro informaci svůj text Slovinské podněty v české katolické kultuře ze Souvislostí), jednak ale současně se v katolických periodikách této doby (Vlast', Týn aj.) věnuje i pravoslavným Jihoslovanům velká a pozitivně předporozumívající pozornost. Více než jen poznámka mělo být věnováno Lehárově Veselé vdově (s.206): To sice není dílo původně české, ale v českém prostředí velmi působilo – a možná, že právě i odtud vede cesta k Werichovu parodickému „Monte Albu“! Pokud pak jde o analýzu pohádky i filmu Tři veteráni – ta je sice faktograficky důkladná, ale snad jí schází alespoň malá reflexe toho, že u Wericha i Svěráka jde o humornou nadsázku.

Sicut dictum, to jsou jen poznámky zcela na okraj. Práce kolegy Šístka je vynikající, k obhajobě ji jednoznačně doporučuji. Taktéž se přimlouvám za její knižní publikaci (pro niž bych však doporučil doplnění o – byť krátkou – reflexi oné výše zmiňované reflexe literárněhistorické).

Doc. Mgr. Martin Putna, Dr.

V Praze 19. dubna 2007